

Antje Rávic Strubel

Kallare skikt av luft

(Ur romanen)

I have always looked to thirty as the barrier to any real or fierce delight in the passions.

Byron

Civilized society is insane. The individual asserts himself in his disconnected insanity in these two modes: money and love.

D. H. Lawrence

Om ljuset visste de allt.

De kände till det i alla dess nyanser. De hade sett hur det fick himlen att se skör och söndertrasad ut, eller vaxad i blåsvart. De visste hur ljuset visade sig under löddrande moln, hur det föll i sneda strålar över fjällen, hur det träffade klipporna högt uppe vid skogen, och den täta undervegetationen. De visste hur flyktigt, hur förrädiskt det var. I ena stunden kunde sjön glittra i turkost ända till botten, och i nästa låg den murrig och sluten som asfalt. De hade sett hur ljuset i regnet fick tallar och björnbärsbuskar att te sig matta, de hade sett hur det såg ut klockan fyra på morgonen på gator som ödelagts av stenras och vid middagstid på de svenska trädgårdarnas kortklippta gräsmattor. De kände till det som flimrande gult i hettan, som grönaktigt skimmer på kvällen, de kunde säga hur det såg ut ovanför redskapsskjulets tak under molntyngda dagar.

De visste hur ansikten förändras när de träffas av riktigt skarpt ljus. De som kom ut ur tälten på morgonen och gick till tvättplatsen måste korsas gräsfältet de huggit fram i skogen. Där blev ansiktena stabila.

De skiftade från mjölkigt grå, nattens färg, till kärvt, finslipat bruna. Det visste de. De såg det varje morgon.

Och senare, när det bara var några få moln kvar på himlen, fick denna solbränna en skärpa som ansikten bara hade här, på denna landtunga. Det var brutalt, som solen sken.

Ingen av dem pratade om ljuset.

Det fanns annat att prata om. De måste ta hand om tältväggarna som slitits sönder i stormen och som nu låg som flådda hudar på gräsmattan och skulle repareras. De hade att fixa förnödenheter, maten som kom varje lördag från Wien, de ringde ofta. De gjorde beställningar på kaffe och potatis, grillkol och korvar och ris, och frukten missade de aldrig, för frukten var ovanligt dyr i Sverige den här sommaren. De skickade ut de nyanlända ungdomsgrupperna på sjöarna i tur och ordning, först på den lilla Stora Le och sen på den blåsiga Foxen, de delade ut kopior av kokböcker för friluftsliv till teamdeltagarna så att de skulle veta hur många burkar bönor som behövdes i chiligrutan på kvällen. I kökstället packades provianttunnor för en vecka.

De förklarade hur man lagar mat över öppen eld och fördelade båtarna nere vid bryggan. Det var smala kanoter för två personer, i ljusgrå lättmetall. Bergsprängaren stod på hela dagen.

De levde rotlöst. Tidsbefriat. De hade kommit till en okänd trakt, till ett annat land, till en främmande region, där de bara var det de gjorde här varje dag, hela sommaren; de var kanotscooter, de byggde tipis, samlade bär, de grillade lax och badade i sjön. För dem var det som om det inte längre fanns någon koppling mellan livet de levde nu och deras tidigare, bortsett från ett antal blesyrer och abstrakta betraktelser. *Nostalgiskt*, som alla sa vid lägerelden.

Det fanns inte mycket att göra. De fick alla rykten att svälla ut. Och när ryktena tycktes förtvina tänkte de ut nya, eller spädde på de gamla med nya fakta, och det var omöjligt att reda ut vad som var sant i skvallret. De hade vant sig vid detta. Ingen tog illa vid sig när Svenja, lägerchefen, pratade skit om Ralf. När han lät utfärda en jaktlicens sa hon att hon var säker på att han också

haft människor framför gevärspipan tidigare i livet. Men med handen framför munnen frågade man sig *hur Ralf över huvud taget kunde komma överens med en sån som Svenja*.

De levde rotlöst, de försökte att göra det bästa utav det.

En dag gick en flicka ensam över stranden.

Flickan klev mellan båtarna, det blåste i hennes klänning. Det var en ljus klänning, ingen annan hade klänning här. I lägret hade de Goretex-sandaler och grå eller beige funktionsbyxor med dragkedjor i lårhöjd. När det blev varmt tog de med ett enkelt handgrepp av sig byxbenen.

Flickan gick på bryggan, hon rörde sig som berusad. Utan att sakta in eller ta av sig klänningen gick hon ut över byggkanten och hoppade i vattnet.

Vid båtarna hade de ryckt till när de hörde plasket från när kroppen. De tittade dit. Sjön låg blank. Sen dök flickan upp intill en boj, hennes hår låg klistrat mot huvudet. Hon simmade sakta tillbaka. De andra förlorade intresset. De återvände till sitt klämblocksplanerande och skrev upp numren på båtarna som skulle ut idag. De hade bestämt att det skulle vara förbjudet att bada vid båtplatserna för flera månader sen. Idag verkade de inte bry sig om händelsen över huvud taget.

Flickan gick långsamt upp mot land. Hon kom upp på stranden. Vattnet som rann över hennes ansikte tycktes hon inte alls märka.

I närheten av tallarna stannade hon till.

”Schmoll”, sa hon och vände sig mot mig. “Ni är en klok pojke. Ni vaktade ordentligt hela tiden.” Hon tittade åt höger där badplatsen låg, nästan helt täckt av hallonbuskar och havtorn, och jag såg att hon inte var någon flicka längre. ”Ni kan säkert tala om för mig var det finns handdukar.”

Jag råkade befinna mig i närheten när hon kom till stranden. Jag var inte vid båtarna, jag stod en bit bort från bryggan, nu rörde jag mig som om jag hade stått i samma ställning i flera timmar.

”Jag heter inte Schmoll”, sa jag. “Och jag är ingen pojke.”

Hon lade huvudet på sned och tittade på mig. Hennes ögonbryn var mörka av vattnet, i ett mycket blekt ansikte.

”Handdukar ingår inte i utrustningen”, sa jag.

Sjön var lugn den här morgonen, längre ut svävade sjöfåglar. Gråhäger. Svanar. De andra hade säkert blivit färdiga med båtarna nu. När jag försökte gå spärrade hon vägen för mig.

”Jag ska bara kolla en sak”, sa hon och kom närmare. Hennes hy var vit. En vithet som påminde om det lysande slätslipade träet man ibland kunde hitta på naturliga stränder. Hon drog med tårna i sanden. Hon försökte röra vid min nakna fot, men missade den och snavade.

Om jag inte hade tagit emot henne hade hon ramlat.

Hon lade armarna om min hals. Jag kände lukten av hennes våta hår.

Det var tidig morgon, sanden var ännu kylig, skuggorna långa. Fram emot middagstid skulle det bli varmt, innan dess måste alla båtar ha tippats över och skrivits upp, ingen ville stanna kvar nere på den trädlösa stranden i hettan som skulle komma att reflekteras till dubbel styrka av båtarnas aluminiumbukar.

Vi stod precis som på en reklampelare vid Bahnhof Zoo. På en av de där högglossiga bilderna. Tillgivna flickor, små, som lutar sig mot kraftiga skuldror och självsäkra pojkar. Vi hade passat in i den bilden.

”Gick det bra?” sa jag.

Hon tryckte sig mot mig. De andra vid båtarna tyckte säkert att det såg ut som om jag försökte dra av henne klänningen, långsamt dra upp tyget över låren, de måste föreställa sig hur naken hon skulle bli då, hennes höfter, hennes rumpa, hur jag skulle hålla henne i sanden, på stranden, vid badplatsen, gömd bakom buskarna.

Hennes kropp pulserade, huden under vätan var glödande varm.

”Förstår ni”, sa hon i mitt öra. ”Jag har äntligen hittat er. Jag visste det.”

Strax därpå släppte hon taget om mig. Hon hämtade sin handduk som låg vid tallarna och gick bort över stranden i riktning mot vägen. Hon gick fort, hon vände sig inte om. Hennes ben under klänningen var långa och gängliga, klänningen som var en barnklänning, för mycket små flickor. Jag var inte säker. Jag tittade efter henne, och då ingen vid båtarna tog notis om henne, ropade jag: ”Hallå! Vill ni inte torka er och sen äta frukost med oss? Det finns frallor!”

Hon reagerade inte, hon var framme vid vägen. Trots den våta klänningen fortsatte hon obekymrat åt vänster där vägen gjorde en sväng.

Jag gick bort till de andra. De drog upp några båtar ur vattnet och vände dem upp och ner på stranden. Långsamt blev det varmare.

Senare, i tvättrummet, tittade jag mig i spegeln. Jag hade jeans och en ljus skjorta, unisex, som var vanligt på friluftskläder. Jag var stark och slank, jag var brun som alla andra, mitt hår såg sådär stripigt och urblekt ut från allt badande i sjön, i fyra veckor hade jag levt utomhus. Ärret vid ögonbrynet var det enda som skilde mig från de andra.

Jag gick tillbaka ut i solen, där de var upptagna med att hyvla. De hade bestämt sig för att det bygga en tipi av de släta, slipade trädstammarna och hade kommit en bra bit på väg. Barken släppte i långa mjuka spån, de visste hur man avlägsnade de översta skikten med ett lätt tryck, utan att skada träet. De hade gjort det många gånger förut. Två meterhöga tipis stod färdiga, invirade med tältduk i gräset vid skogskanten.

Jag hjälpte till lite. Jag började högst uppe vid topparna. I hemlighet betraktade jag männen och fann att ingenting hos dem liknade mig.

(...)

Några dagar senare dök hon upp igen, denna kvinna, som jag inte längre tänkte på hela tiden, som jag nästan redan hade glömt.

Det blåste. Hon stod intill vedlagret och frågade en av ungdomarna efter Schmoll. Hon frågade onödigt högt, och jag vinkade till henne för att förhindra att hela lägret skulle höra.

”Min älsklingsårstid”, sa hon när hon kom närmare. ”Vår.”

”Det är juli.”

Kvällar och morgnar är det vår, eftersom vi befinner oss på nordligare breddgrader. ”Hon nickade eftertänksamt. ”Och vackert är det” sa hon sen. ”Sjön, den här luften, solen, jag trodde att det skulle vara mycket mygg här, men inte, titta här, mina armar, mina ben, inte ett enda stick.”

”Det där är en myt. Det där med myggorna har svenska politiker hittat på för att de inte vill att deras land ska utsättas för främmande påverkan. Ni ska vara glad att ni inte åkte till Finland.”

”Finland”, sa jag. ”Vad skulle jag göra i Finland?”

”Paddla, arbeta, samma som ni gör här. Där går det trettio myggsvärmar på varje person.”

”Finland ligger för långt norrut för att vara våraktigt”, konstaterade hon.

”Ska vi ta något att dricka? Det är visserligen fortfarande tidigt, men nu slutar jag för idag och vi tar något att dricka.”

”Jag är inte det minsta törstig.”

”Det gör inget”, sa jag. ”Jag ville ändå bara bjuda er på något för att vinna tid, så att ni under tiden kan förklara för mig vem det är ni förväxlar mig med.”

”Tror ni att jag skulle ta fel på er?”

”Inte om *ni* har för vana att kasta er om halsen på var och varannan människa.”

Hon skrattade, ett ljust skratt.

”Kom ni tillsammans med de andra?”

”De andra? Vilka andra?”

”Alltså, Sabine, halvindiaskan, Wilfried, Ralf...”

”Jag tror inte det”, sa hon. ”Är det viktigt?” Vi gick bort till gräsfältet, ljuset var svagt, det skulle snart börja regna.

”Kom ni inte med minibussen?” Hon hade högklackade lädersandaler med snörning, man hade säkert redan börjat prata om dem. ”De flesta eftersläntrarna kommer med den.”

”Men det är väl inte viktigt!”

”Okej. Men eftersom vi redan haft bäckenkontakt, skulle vi väl åtminstone kunna säga du till varandra. Eller är inte det viktigt heller?”

”Jo.” Hon skrattade. ”Gör ni det, om ni vill, jag tycker om er. Jag tycker om er röst, visste ni det, och er panna, och jag tycker om ert sätt att stå här framför mig, ni har till exempel aldrig händerna i byxfickorna och ni betraktar alla och ställer hela tiden olika frågor, och ni är så tanig, det tycker jag också om, och hur ni tittade på mig på stranden. Men jag säger inte du till er.”

Jag stod där med ena handen i byxfickan, och drog nu så diskret som möjligt upp den. Hon fortsatte prata, hon pratade fort och utan avbrott, om att det inte fanns mycket blommor här, inga gullvivor, ingen rhododendron, bara kortklippt gräs, hon svalde, och varför lät man inte bara ängen växa? Hon strök bort håret ur ansiktet, hon rörde vid min arm. Vid hennes handled stack kotorna ut.

Och sen sa hon något i stil med: ”Ni är ju Schmoll” eller: ”Ni är ett troll” eller kanske: Ni har ju koll”, vilket dock inte gick att fastställa i den annalkande stormen, oväsendet från tältdukarna som ännu inte surrats fast och som slog mot tältställningarna.

Ungdomar sprang över området, i kökstältet slogs ljuset på, alla hade plötsligt saker att göra.

(...)

På morgnarna låg sjön orörlig som glas. Den speglade himlen som var klar och ljusblå och i sin tur tycktes återspegla sjöns spegelbild, nyanser av blått där det knappt gick att skilja luften från vattnet. Vid stranden var det blåa nästan svart, sen ljusnade det sakta, blev lysande, silvrigt, tills sjön tycktes lösas upp i fjärran.

På bryggan innan Lennartsfors gjorde de i ordning fiskebåtar, de var inte många.

Jag gick till badplatsen. Vattnet blev aldrig särskilt varmt, och jag kom att tänka på hur den där kvinnan hade kastat sig i det kalla vattnet, direkt och utan ett ljud, men efter ett tag glömde jag bort hur kallt det var och simmade med kraftiga tag. Därute kunde man se minst en kilometer åt alla håll. Vattnet verkade nu nattblått och tungt. Härifrån såg fastlandet bara ut som ett smalt bälte, som på några ställen redan föll isär.

Jag mådde bra på morgnarna, ensam, mitt på sjön. Himlen var hög och tom, allt tycktes ännu ligga framför mig. Avslagen från damerna på arbetsförmedlingen, varningen om att när man är trettio är allt oåterkalleligt utstakat, den krympande vänkretsen, vännerna som gjorde sig mindre, de regelbundna ångestperioderna som kom från obestämt håll, verkade däremot ganska överkliga.

Sjön låg tyst.

Det kändes som om jag blev lättare och snart skulle kunna förflyktigas till ett kondensspår.

När jag kom tillbaka till lägret hade de kokat kaffe. De dukade sittplatskombinationens bord, ett långt bord som satt ihop med två bänkar och stod framför kökstältet. När flera reste sig samtidigt i ena änden hände det att

kombinationen for rakt upp i luften i den änden. För några dagar sen ramlade Sabine på så sätt ner i gräset med sin müsli och hela frukosten. Efter det kunde Sabine knappt koncentrera sig på sin frukost längre. Hon satt på sin vakt för den händelse att alla andra skulle resa sig på samma gång igen. Hon försökte sätta sig mitt på bänken. Men de andra knuffade skrattande ut henne mot kanten igen. *Var och en på sin plats, som Svenja sa, och åt var och en den rätta uppgiften, då kommer det inte att springa omkring så många skadade människor här*, men det framgick inte vilka hon menade. Jag satte mig på den yttersta kanten, diagonalt mot Sabine, så att hon skulle kunna äta sin frukost i lugn och ro.

När kvinnan senare den dagen kom till lägret var Svenja just inne i kökstället. Jag var sysselsatt med att se till att innertälten inte hade några hål och att spola av yttertälten, då dök hon upp i skogsbrynet. Hon stannade vid ginsten. Hon bar en klänning vars färg var så lik ginstens gula att det knappt gick att se skillnad på henne och ginsten.

Sen sprang hon fram mot bollen som någon passade till henne, hon sköt, men siktade dåligt och bollen flög över grästuvorna och bort mot slänten. En av ungdomarna frågade vad hon ville och om hon var medlem i någon svensk dansgrupp, och hon skrattade. När hon sprang bort mot slänten låtsades hon att hon inte hade sett mig. Men jag märkte snart att hon försökte få sina rörelser att passa till mina.

Jag ignorerade henne. Jag hade ingen lust att ikväll vid lägerelden få höra om vilka förträffliga bekantskaper jag gjort mig på sista tiden.

När jag var tvungen att vända mig åt hennes håll för att hämta en tom tältsäck från stapeln, sprang hon snabbt in bakom en tipi, men inte utan att först försäkra sig om att jag hade sett henne. När jag böjde mig ner kom hon fram igen, släntrande. Hon vinkade mot pojken som sprungit och hämtat bollen och kastat den till henne. När jag drog upp en tältpinne ur marken gjorde hon ett högt hopp, och bollen kastade hon upp i luften i precis samma sekund som ett tält jag hade befriat från sitt skelett föll ihop. Jag sköt in teleskopstängerna i varandra, hon sköt fram bollen en bit med foten. Som om hon ville visa mig att hennes handlingar följde på mina. Som om vi befann oss på en spelplan där

hon bevisade att varje rörelse hade en förbindelse och att mitt steg var obönhörligt beroende av hennes för att spelet skulle hållas i gång. Även om det fortfarande kunde verka sammanhangslöst och slumpmässigt. Gräsfältet blev till en plan. Och bollens alla rörelser gav upphov till nya positioner mellan oss, men vi var inte de enda spelarna.

Jag stannade upp och stod stilla.

Hon kom genast fram till mig.

”Det är en vacker färg”, sa hon. ”Det såg jag med detsamma.” Jag hade på mig en kort ljus skinnjacka, hon rörde vid lädret. ”Sånt borde ni alltid ha på er. Här, den här har jag tagit med till er.” Hon lade bollen i gräset. Hon var andfådd.

Hon såg sig om. ”Så många tält, vilka är det som ska ha dem?”

Jag hade stått och arbetat bredvid duschhuset, i borte änden av fältet, dit man inte kunde se inifrån kökstältet.

”Ungdomarna, när de åker ut på utflykt. Vägen ligger för övrigt där borta på andra sidan. Om du nu har gått vilse.”

”Vad menar ni med det?”

”Jag tror att man så smått börjar undra vad du gör här.” Jag avhöll mig från att kontrollera så att man verkligen inte kunde se oss från kökstältet. För tillfället fanns ingen i närheten. Jag sparkade till bollen, den flög mot slänten igen. ”Man vill helst inte ha utomstående på området.”

”Jag bor här. Och jag tänkte att ni kanske kunde kosta på er att göra mig sällskap.”

”I livet?”

Hon stod tyst en stund och tittade bort mot tälten. Sen satte hon sig i gräset med benen i kors. Bakom henne stack tältstängerna upp, hudlösa, silvriga skelett.

”Ni är en kvinna”, sa hon plötsligt. ”Det trodde jag inte. Men det gör inget.” Hon synade mig. ”Det gör ingenting alls, nu när jag funnit er.”

”Jag hade gärna erbjudit något annat”, sa jag. ”Men när det nu bara finns två möjligheter här i världen –”

”Man kan bestämma sig när som helst.”

Hon rättade till sin klänning, hon flyttade på urringningen som var prydd med genomskinlig spets. Men vad det än var hon hade tänkt rätta till, så blev urringningen ändå bara större. Jag kunde se hennes bröst.

”Låt det vara”, sa jag. ”Vad det nu än är du har för dig med ditt tjusiga dekolletage, utan någonting under. – Alla kvinnor jag känner”, sa jag högdraget, ”alla kvinnor som lever ihop med kvinnor är olyckliga. De är olyckliga, eller så lever de ihop som småborgare precis som sina föräldrar, som trots detta undviker eller smutskastar dem. Det finns inget sätt att komma undan, det enda som finns är dramatiskt stegrande bakgrundsmusik. Även om två människor som träffas alltid vill göra allt på ett nytt sätt, så härmar de efter ett tag ändå det gamla och det enda som återstår av deras högtflygande planer är de orangea väggarna i tvårummaren.”

Hon sträckte fram sin öppna handflata mot en trollslända, djuret flög vidare utan att låta sig hejdas.

”Konstigt”, sa hon, ”och i en sån värld kan ni leva?”

”Det är inte jag som har skapat den.”

Hon log. ”Ni gör det just nu.”

”Då hör jag väl till förlorarna. Till de tio procenten dåligt samvete som det här samhället fortfarande har.”

”Accepterar ni att vara en förlorare?” frågade hon.

”Nej.”

”Varför säger ni så då?”

”Det är bättre än att inbilla sig att man inte skulle vara det.”

”Så ni är en sån! Ni säger det för att dölja att det bor en liten romantiker i er!” Hon drog upp knäna och stödde hakan mot dem. ”Ni kommer att tycka om mitt hus”, sa hon. ”Jag är helt säkert”.

”Ja. Och nu måste jag laga tält. Du kan ju alltid hjälpa till.”

En grupp flickor gick förbi oss, bärande på paddlar. Hon tittade på mig som om jag hade sagt något alldeles orimligt.

Hon satt framför mig i gräset. Hon bar den där luftiga klänningen, och det var som om hon erbjöd sig åt mig; en flicka som satt framför en pojkes fötter, en pojke vilken som helst, men han som spelade boll var det inte. Hennes kropp mot hans knä. Han känner henne tydligt, han kan se hennes bröst, men

han kan inte röra sig, eftersom hon låter honom förstå hur hon redan förutsett alla hans reaktioner.

Hon skrattade och flyttade bort mig.

”Ni tror mig inte?” sa hon. ”Ni verkar inte tro att ni kommer att tycka om det. Jag kan visa er huset. Vill ni följa med?” frågade hon. ”Vill ni följa med hem till mitt hus någon gång?”

”Visst. Var ligger det?”

”Åh”, hon tittade förvånad på mig. ”På andra sidan Foxen. Det är ett dött hus, men det har ett underbart tak, ni kommer att se att taket är något alldeles speciellt.”

”Speciellt för att vara ett svenskt hus?” frågade jag.

”Ja. För ett svenskt hus. För ett hus.” Hon tog mig i handen, försökte dra ner mig bredvid sig, men jag gav inte efter utan stod kvar lite framåtböjd.

”Alltså följer ni med”, utbrast hon och reste sig snabbt. ”Nu har ni sagt det! Ni kan inte ta tillbaka det.”

Det hade blivit sent. Jag skulle bli tvungen att arbeta ända in på natten och behöva be Ralf att installera utomhusbelysningen, eftersom det skulle bli mörkt på fältet och han skulle komma att säga, *tänk om du inte hade haft mig, där har du verkligen tur, eftersom jag till skillnad mot de andra nämligen kan hålla tyst.*

Vid eldplatsen tände de eld på pappkartonger, sopor som blivit över efter livsmedelsleveransen.

”Ni måste lova mig!”

Hon sträckte ut armen som om hon tänkte lägga sin hand mot min kind, längre bort slog eldslågorna upp från pappkartongerna, längre bort ropade de något till varandra om dvärgar och förgiftningar, sammanhangen förblev lösa, ett grått, svampformat tjockt rökmoln steg upp framför taket på skjulet, hon drog tillbaka handen, ”Schmoll”, sa hon, som om hon väntade på något, men ingenting hände, röken var trög och fet. Ralf gick tillbaka till tältet med en skottkärra för att hämta fler kartonger, Wilfried tömde en ölburk med fimpar i elden. Svenja skrattade. Som om hon fällt en av sina vanliga kommentarer om min dyra duschgelé, *fint ska det vara fast världen går under*, och hur detta nu gick ihop med min *sportiga ådra* och min *kärlek till vildmarken*.

Rökmolnet kom aldrig fram till oss. Innan det hade nått duschhuset hade det löst upp sig.

Översättning Linda Östergaard